

Author

Gósi Lilla: „Annak tanul a gyerek, akit szeret és elfogad”

Megosztó kérdés a pedagóguspályára való alkalmasság és alkalmatlanság mérése. Egyáltalán, lehetséges? **Dr. Bagdy Emőke** és műhelye hosszú éveken keresztül kereste többek között erre a kérdésre a választ kutatásukban és pályaszocializációs kísérleteikben. Kiderült, valójában nem az alkalmasságot kell mérni...

Bagdy Emőke: Arra az alaptételre építettünk, hogy a pedagóguspályához a személyiségnek bizonyos pszichometrikusan nehezen mérhető, ámde mégis megragadható vonásokkal kell rendelkeznie.

Karácsony Sándor mondta, az a fontos, hogy az ember a pubertásban az önmegvalósító gögön túl eljusson az odaadás állapotába. Aki ezt a fejlődési fokot az adás-kapás egyensúlyában meglépi, az, amit tud, azt boldogan adja át. *Németh László* ugyanezt fogalmazta meg, amikor azt mondta, pedagógusnak lenni: *a világra nyíló ablakokat szüntelenül nyitogatni. Az ismeret persze önmagában rideg tény, de, ha a pedagógust lelkesedés fűti át, sikerül elérnie a tanítvány lelkét, és innentől az ismeret kettős kötelékkel ragad a tudatba. Egyrészt a tudatos tudatba, amely megőrzi a tényeket, másrészt az érzelmi tudatba, amely segít, hogy az életben cselekvő módon alkalmazza. Mivel kapcsolatdinamikáról beszélek, a másakra irányuló odaadás csak úgy valósulhat meg, ha a személyiségek illeszkednek, mint zárba a kulcs. Ha a pedagógus fontosnak tartja azt, akinek átad, megteremtődik köztük egy szeretet-kapcsolat. Öröm és kölcsönviszony, amely nélkül akár egy hegycsúcsra is kiállhatnék szónokolni.*

Mi minden szükséges egy ilyen különleges kapcsolathoz?

Elsősorban az empátia, a másakra irányulás, amely fontos, hogy kölcsönös legyen. Kutatásunk középpontjában is állt, hogy ez a sajátos légkör hogyan jöhet létre, és, ha hiányzik, létrehozható-e. Sajnos nincs olyan megbízható teszt módszer, amivel a pedagóguspályára kerülőknél az alkalmasságot ki tudnánk szűrni. A követelménypedagógia szellemében léteznek ugyan óriási tulajdonságlisták, amelyek leírják, hogy a pedagógus milyen legyen, de az a probléma, hogy a személyiség nem állandó, a vonások a dinamika tüzeiben képesek fellángolni vagy kiégni.

Ha egy tanórába maga a pedagógus is belefeledkezik, kapcsolatba kerül, megmozgat és mindent belead, nem fárad el. A kiegészítő vizsgálatok bizonyítják, hogy csak az értelmetlen munkába fásulunk bele, viszont a visszatükröződő lelkesedés feltölt.

A szóbeli meghallgatás megoldás lehet?

Kísérletünkben tanárjelöltekkel, pszichológusjelöltekkel és orvostanhallgatókkal, azaz segítő foglalkozásúakkal foglalkoztunk. Hiába a karizmatikus tanár tipológiája, a konkrét, egyedi embert nem lehet ebbe beszuszakolni, így csak élő helyzetben mérhetem. Egy pedagógus lehet sok vonásában inkább karizmatikus, inkább autokratikus, inkább szabályozó, de a valós helyzetben az kell, hogy szeresse, elfogadja a tanítványt, és meg tudja teremteni a sajátos légkört. Mesterem, **Mérei Ferenc** vallotta, hogy a pedagógia, mint hivatás, és ezen belül a nevelés hatékonysága atmoszféra dolga.

A kulcs az adás és az odaadás?

Allport értelmezésében az önkiterjesztés azt jelenti, hogy amim van, nem zárom le a határainnal, hanem a másiknak adom, kapok visszajelzést, és így tudok én is fejlődni. **Viktor Frankl** pedig így fogalmazta meg: „*A látó szem önmagán túl néz.*” Úgy kell belefeledkezni valamibe, hogy a másik kerüljön figyelmem és érdeklődésem középpontjába. Karácsony Sándor szerint ez maga a szolgálat. Nem azt érzem, hogy adnom kell, hanem birtoklom az átadni tudás képességét, és képes vagyok bevonni, mentálisan „elcsábítani” a másikat.

Hogyan talál rá valaki a tanítói hivatásra?

Előnyös, ha nem csak azért megy tanárnak, mert pedagógusdinasztiából származik, hanem, mert nagyon szeretne az lenni. Tizenöt-tizenhat éves korban jelentkeznek a kérdések: *Merre tartsak? Mit tanuljak? Mi lesz belőlem?* Kant szerint a serdülőkor legnagyobb feladata, hogy választ adjak arra, mit akarok kezdeni az életemmel, kivé-mivé legyek. És azt, hogy mi felé van hajlama, nekünk kell kimunkálni.

De mi is a hajlam? Bizonyos dolgok engem jobban érdekelnek, annyira, hogy fogom magam, utána megyek. Például ismerek egy kiemelkedően tehetséges fiatal fiút, aki a nyáron unatkozott, és kezébe akadt egy kémiakönyv. Elolvasta, hihetetlenül izgalmasnak találta, és mire befejezte, már tudta, hogy ezen a területen van keresnivalója. Valóban, kémiai tehetség az illető. Valami megszólít, hív, a hajlamom hajt – a kettő pedig illeszkedik. Így találunk rá a hivatáson és elhíváson keresztül a küldetésre.

Hogyan tanítunk jól?

Zulliger svájci pszichológus szerint jó pedagógus az, aki úgy tud gyermeknyelven, hogy ő maga is képes gyermekké válni, leguggolni az óvoda mellé, és ezt nem érzi méltatlannak a felnőtt énjéhez. Nem a fejembe tömött ismeretek tesznek jó pedagógussá, hanem az élővé váló vonások, amelyekről egy modellezett helyzetben könnyen kideríthető, hogy megvannak-e. Például, ha a jelentkező elolvas

egy szöveget, és utána meg tud győzni arról, hogy az érdekes; ha elhiszem neki, hogy nekem akarja mondani; ha a szemét, az arcát, a mozdulatait ki tudja nyitni – akkor jó lesz.

Amikor egy kedves tanítónkra emlékezünk, nem az jut eszünkbe, mit tanított, hanem, hogy milyen volt. Deák Ferenc, aki Eötvös József gyermekének házitanítója volt, nehezen haladt a gyermekkel. Miért? Deák azt felelte: „*Nem tudom megtanítani dolgokra, mert nem szeret engem.*” Nem az a fontos, hogy kémiát vagy biológiát tanítok. Szeretni kell és bízni a gyermekekben, az úgynevezett butában is, hiszen nincsen gyenge képességű – a bátorító-pedagógiával szorongásmentesen mindenkit meg lehet nyitni. Ha pedig a pedagógus bele tud kerülni ebbe a **Csíkszentmihályi Mihály** által flownak nevezett állapotba, maga is épül. Ha egy tanórába belefeledkezik, kapcsolatba kerül, megmozgat és mindent belead, nem fárad el. A kiegészítő vizsgálatok bizonyítják, hogy csak az értelmetlen munkába fásulunk bele, viszont a visszatükröződő lelkesedés feltölt.

A pedagógus azonosulási modell. Magam is emlékszem arra a magyar-latin tanáromra, akinek a kedvéért latinból fordítottam. Megdicsért, elismert, és ezek után éreztem, hogy valamire való vagyok ezen a világon.

Felismerni, hogy az ember tud valamit és fontos – elsodró erejű dolgok, amelyeket a pedagógus személyisége hoz létre és erősít fel.

Ma a tanári pályára kerülők egy része nem elhivatottságból választja a pedagógushivatást. Velük mi lesz?

A szunnyadó, rejtett potenciálok kicsalogathatók az emberből és fejleszthetők. Nincs lehetetlen, szignifikáns elmozdulást lehet elérni a kommunikációs képességekben. Aki nem motivált, azt kötelességünk segíteni, hogy ne legyen pályaelhagyó, ne jelentkezzen nála a pályakezdési sokk állapota és bele tudjon nőni a szolgálatba. Csiszolgassuk, próbáljuk kimozdítani és finomítani, majd törődjünk a mentálhigiénével és őrizzük meg a lelki egészséget. A pedagógus azonosulási modell. Magam is emlékszem arra a magyar-latin tanáromra, akinek a kedvéért latinból fordítottam.

Megdicsért, elismert, és ezek után éreztem, hogy valamire való vagyok ezen a világon. Felismerni, hogy az ember tud valamit és fontos – elsodró erejű dolgok, amelyeket a pedagógus személyisége hoz létre és erősít fel. Mert nem a tananyagot tanulja a gyermek, hanem nekem tanulja, a pedagógusnak, akit szeret és elfogad.

